

DR. J. H. KROEZE, *Paraphrase van het Boek der Spreuken*.
Franeker, T. Wever, 1950; 152 bl., 7/-, posvry 7/3.

In die aantreklike serie „Paraphrase van die Heilige Schrift” het Dr. Kroeze van Potchefstroom na sy weergawe van die boek Job (sien HTS VI 3, bl. 147v.) nou ’n bewerking van die Bybelse Spreukeboek laat verskyn. Tereg merk die skrywer in ’n Opmerking vooraf op dat die Spreukeboek hom nie so gemaklik tot ’n behandeling in die vorm van parafrase leen nie. Tog het dit aan die skrywer geluk om van sy bewerking ’n aangenaam leesbare weergawe van die vernaamste gedeelte van die inhoud van die Bybelboek te gee. Die inleiding wat hier uiteraard heel wat korter as by die boek Job met sy baie formele en materiële probleme kon wees, bevat ’n goeie karakteristiek van die wysheidsliteratuur waartoe die Spreukeboek behoort. Hy lê tereg die nadruk op die internasionale karakter van die wysheidsliteratuur, probeer die Hebreuse uitdrukking vir „spreuk” *māsājāl* te verstaan as „poësie, gedig” (wat m.i. nie oortuigend is nie, aangesien dit enersyds ’n te wye betekenis gee, andersyds nie elke soort *māsājāl* volgens die Bybelse spraakgebruik omvat nie), handel vervolgens die same-

stellende dele van die boek en hulle vormverskille (met 'n duidelike uiteensetting van die verskillende soorte parallelisme) en som daarna die verskillende onderwerpe op wat in die Spreukeboek aan die orde kom asook die gedagte-wêreld wat daarin uitdrukking vind. Die parafrase wat dan volg is soos ons dit nou reeds van Dr. Kroeze gewoon is, duidelik, dikwels pakkend, en gee steeds bewys van 'n degelike teruggaan op die Hebreeuse teks.

Besonder te waardere is ook hier weer die skrywer se oopstaan vir die resultate van die Bybelondersoek van ons dae ook al kom hulle van die by so baie van sy enger medestanders so gewraakte borse „kritiek”. So erken hy bl. 7 die waarskynlike afhankelikheid van Spr. 22:17 — 24:22 van die Egiptiese Spreuke van Amen-em-ope. By die belangrike perikoop Spr. 8:22vv. erken hy die „enigsins ander voorstelling” aangaande die wysheid as in Job 28 en dat Spr. 8 ten onregte aangewend word vir die Leer van die Seun in die stuk van die Drieëenheid (bl. 43v.). Die beeldspraak in Spr. 21:1 ag hy ontleend aan Egiptiese of Babiloniese bevoelingswerke.

Ook bl. 18 by die vertaling van die bekende spreuk 1:7 wat die skrywer weergee as: „Den HEERE te vreezen is het begin der kennis” inpleks van die tradisionele „beginsel der kennis” wat dan as bewysteks vir 'n „Christelike wetenskap” moet diens doen, blyk dat die skrywer hom goed rekenskap gee van die oorspronklike woordgebruik en sy konteks. By H.5 erken hy dat die Spreukedigter hom in die motivering van sy vermaning bepaal tot die tydelike en stoffelike nadele van die onwettige verkeer met die vreemde vrou en dat na hierdie opportunistiese motiewe eers heel aan die einde op 'n hoë agtergrond gewys word (bl. 32) en hy merk by H.6 op dat soos ook elders breedheid in die formele gepaard gaan met geringe materiële inhoud by die digter van die inleidende hoofstukke (bl. 35). H. 11:16 erken hy op die grond van die Septuaginta as stukke van twee spreuke.

Van sy pakkende opmerkinge vermeld ek die by die embleem-spreuke uit die „Hiskiaanse versameling” bv. 25:11vv.: „Het zijn spreuken die men zich denken kan met een plaatje!” (bl. 12). Die belialsman van H. 6:12 vv. tipeer hy goed as „'n gemene kerel”, die perikoop oor die landmanslewe in H.27:23-27 as „'n Idylle” die getalspreuke 30:29-31 as „vier parmanten”.

Tog ly die boek aan 'n sekere tweeslagtigheid waar bv. die goeie insig van bl. 7 aangaande H.22:17vv. op bl. 108 verswyg word en telkens pogings aangewend word om soveel as moontlik die Salomoniese outeurskap op die voorgrond te skuiwe. So durf hy blykbaar van H.22:17vv. en 24:23vv. nie openlik te sê dat hulle nie van Salomo maar van ander wyses is nie, maar druk hom versigtigheidshalwe uit „niet uitsluitend van Salomo” (bl. 10). Waar die skrywer tog telkens

met die Septuagint rekening hou is dit bevreedend dat hy hierdie belangrike teksgetuie veronagsaam by die bepaling van die samestellende dele van die Spreukeboek; anders sou hy nie H.30 en 31 as twee versamelinge inpleks van vier kan beskou nie. Die verskil tussen die profetiese en die chokmatiese inspirasiebesef word te veel uit die oog verloor as beweer word: die wyses is hulle bewus „de waarheid in absoluten zin te spreken” (bl. 10) en „zij putten rechtstreeks uit de bron der wijsheid” (bl. 16) sonder dat hulle hulle soos die profete beroep op inspraak van die Here of opdragte van God. Myns insiens is die profetiese inspirasiebesef juis veel direkter, hulle spreke veel outoritatiewer, soos bv. Zimmerli ZAW 1933 hoewel met m.i. oorbeklemtooming aangewys het en reeds in die ou onderskeiding tussen die *munus* en die *donum propheticum* e.d. (sien bv. by Wildeboer, Kanon, 4de druk bl. 17v.) en verwante pogings om die onderskeiding tot uitdrukking te bring aan die lig kom. Vir die behandeling van hierdie moeilike kwessies was origens die geskrif van Dr. Kroeze uiteraard nie die aangewese plek nie. Ons beveel die boekie graag in die belangstelling van al ons lesers aan waar dit seker tot vermeerdering van die Skryfkennis uitnemende diens kan verrig.